Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Avdelningen för strategisk samordning

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-11-02

Diarienummer:
KN 2020/1005

Handläggare:
Ulrika Lindblad

Fördelning av stöd till Den kulturella hjärnan 2021

Ärendebeskrivning

Ärendet utgör förslag till beslut om bidrag till programmet Den kulturella hjärnan vid Karolinska Institutet för 2021 års verksamhet.

Beslutsunderlag

Föreliggande tjänsteutlåtande: KN 2020/1005
Ansökan: KN 2020/1005

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar följande

1. Kulturnämnden beslutar att fördela medel till Karolinska Institutet om 300 tkr till fortsatt arbete med och utveckling av webbportalen Den kulturella hjärnan, samt till seminarieverksamhet.

Kulturförvaltningens förslag och motivering

Under det senaste årtiondet har ett nytt vetenskapsfält vuxit fram kring hur olika slags kulturyttringar påverkar hjärnan, och hur detta kan påverka hälsan. Allt fler studier visar att specifika kulturella interventioner kan ha betydelse för att förebygga, bidra till egenvård och rehabilitera vid specifika tillstånd och diagnoser. Samtidigt möjliggör allt kraftfullare metoder att processer i hjärnan kan kartläggas i allt större detalj vid olika former av varseblivning, tänkande och handlande. Detta har lett fram till vetenskaplig dokumentation som visar hur kulturella interventioner påverkan på hjärnan och hälsan, och man har börjat närma sig frågorna om varför och hur.

För verksamheten vid Kompetenscentrum för kultur och hälsa (LS 2015-0039, LS 1312-1542, LS 1403-0399) är samverkan med programmet Den kulturella hjärnan betydelsefull. Det är förvaltningens bedömning att webbplatsens funktion som kunskapsförmedlare inom detta fält gentemot forskarvärlden och hälso- och sjukvården är av stor betydelse för att synliggöra avancerad forskning och möjliga tillämpningsvägar. Några sådana är självvald musik i

Bilagor: Ansökan om stöd

neuro-rehabilitering, dans för att bromsa symptom vid Parkinsons sjukdom och musikterapi vid depressioner och vissa psykotiska sjukdomstillstånd.

Den 26 september 2013 beslutade kulturnämnden (§ 70) att bevilja Karolinska Institutet (KI) 600 tkr stöd till projektet Den kulturella hjärnan. Kulturnämnden beslutade att stödja projektet även under de påföljande åren. Projektet Den kulturella hjärnan förmedlar forskningsrön utifrån ett neurovetenskapligt perspektiv med utgångspunkt i kulturens betydelse för hälsa och välbefinnande. Årligen genomförs ett flertal seminarier där internationella forskare medverkar. Genom de medel som kulturnämnden tidigare fördelat har en webbportal etablerats (www.kulturellahjarnan.se) där beslutsfattare och intresserad allmänhet kan ta del av

- översikter och presentationer om forskning som rör hjärna och kulturella uttrycksformer,
- länkar och referenser till metoder som i välkontrollerade studier visat sig fungera
- översättningar av manualer med svenska sammanfattningar av vetenskapliga rapporter och
- information om kommande seminarier.

Stödet avser att användas till att vidmakthålla, uppdatera och utveckla webbportalen och fortsatt bedriva seminarieverksamhet. Karolinska Institutet har under 2017 inrättat Centrum för kultur, kognition och hälsa för att fastare koordinera verksamhet och forskning/utbildning inom ämnesområdet, i framför allt Stockholmsregionen men även nationellt. Centrumet utgör en brygga mellan den kliniska verksamheten i Sverige och den internationella forskningen, samt ska leda till uppbyggnad av ett forskningsprogram inom området för att stärka och nyetablera nödvändig vetenskaplig kompetens.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Kostnaden uppgår till 300 000 kr exkl. moms och belastar kostnadsställe 612.

Eva Bergquist
Förvaltningschef

Catharina Fogelström
Avdelningschef

Till Kompetenscentrum för Kultur och Hälsa vid Stockholms Regionen

Vi tackar för Regionens stöd under 2019-2020 och uppskattar mycket ambitionen att stimulera insamlandet och spridandet av vetenskapligt välbelagd information om kulturens och hjärnans roll för hälsa; förebyggande, läkande och rehabiliterande effekter. Centrum för Kultur, Kognition och Hälsa (CK) vid Karolinska Institutet (KI) har nu en etablerad organisatorisk plattform, med avsikt att förstärka och utveckla forskning, utgöra en brygga mellan den kliniska verksamheten i Sverige och den internationella forskningen, samt stimulera uppbyggnaden av ambitiöst forskningsprogram inom området och därmed förstärka vetenskaplig kompetens. CK ser den stora potentialen i en fördjupad samverkan med Kompetenscentrum för Kultur och Hälsa som inrättats av Regionen och ser däri ett potentiellt mervärde.

Senaste anslaget (2019-2020) om 300,000 kr har använts till:

Ersättning till webmaster och kommunikatör (John Sennett) för kontinuerligt arbete med uppdatering hemsida ”Den kulturella hjärnan”, annonsering, enkäter mm (110,000 kr) Kulturella hjärnan projektledning (120,000 kr) Textbidrag för hemsida från vetenskapsskribent (25,000 kr)”Brain and Culture” dag Aula Medica 2019, del av föreläsare (30,000 kr) samt Föreläsningskostnader (del av) Culture and Brain (15,000 kr).

Bakgrund

Ett nytt vetenskapsfält växt fram kring hur olika slags kulturyttringar påverkar hjärnan, och hur detta kan påverka hälsa, förebyggande, behandling, rehabilitering och lärande. Allt fler noggranna kontrollerade studier visar att specifika kulturella interventioner kan ha betydelse för att förebygga, bota och rehabilitera vid specifika diagnoser. Samtidigt möjliggör allt kraftfullare metoder forskarna att kartlägga processer i hjärnan i allt större detalj vid olika former av varseblivning, tänkande och handlande. Detta har lett fram till vetenskaplig dokumentation som visar hur kulturella interventioner fungerar.

Internationella studier och samhällsorienterade aktiviteter av högsta kvalitet står att finna på vår hemsida och resultaten presenteras i en föreläsningsserie där internationellt ledande forskare i fältet får möjlighet att redogöra för sina resultat och möta såväl svenska forskare och en intresserad allmänhet. www.kulturellahjarnan.se

Bevakning och presentation av forskning: Under 2021 kommer vi att fortsätta arbetet med att följa den internationella forskningsfronten, och presentera denna och dess resultat i tillgängligt format även för lekmän. Sökrutiner har etablerats så att man kan följa forskargrupper och deras nätverk.

Genom detta arbete har vi identifierat ett antal interventioner där det vetenskapliga evidensläget är starkt för en tydlig effekt för en konkret diagnos och en specifik intervention. Vi har etablerat god kontakt med nationellt och internationellt verksamma forskare som lagt grunden till denna insikt.

Vi har därför kommit till en position där det skulle finnas möjligheter att tillsammans med Kompetenscentrum börja arbetet med att utveckla och översätta manualer för de behandlingar som visat sig ha vetenskapligt styrkt effekt, och organisera workshops där de som varit med och utvecklat interventionerna kan överföra kunskap till professioner bland regionens personal och övriga intresserade.

Under innevarande år har naturligtvis den publika verksamheten påverkats av COVID19 pandemin med färre föreläsningar även on fyra har kunnat genomföras. Vi fick också skjuta upp ”Brain and Culture” dagen (nr IV) till 2021. Forskningsarbetet har dock kunnat fortsättas som vanligt inom centrum, liksom uppdatering av hemsidan. Pandemin har dock givit upphov till nya frågeställningar. En enkät har skickats ut till Centrums ca 1000 vänner, inklusive många verksamma inom vård och kultur med frågor hur pandemin påverkat kulturella aktiviteter. Enkätundersökningen har också genomförts i andra länder genom några av CK internationella samarbetspartners. Resultaten sammanställs nu under vintern.

Exempel på internationella sammanställningar är den rapport som producerats av det brittiska parlamentet och som presenterades på den Nordiska konferensen som SLL/Regionen organiserade i maj 2018. Vidare har ett initiativ tagits av NIH (National Institutes of Health. USA) som kallas ”Sound Health; Music and the Mind”. Den 11 november 2019 lanserade FN:s världshälsoorganisation WHO sin rapport ”What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?” vid en presskonferens i Helsingfors. WHO har tagit fram ett omfattande underlag (900 studier) som presenterades i Helsingfors och där Kompetenscentrum och CK deltog. Rapport från mötet, där Regionen var representerad i panelen av **Anna Starbrink**, samt intervjuer finns på vår hemsida. Citat: ”Vi befinner oss inte längre i ett läge där vi behöver- fråga finns det några belägg?”, - **Daisy Fancourt**, **professor UCLondon**.

Vidare har National Institute of Health beviljat 20 miljoner dollar under fem år för att stödja de första forskningsprojekten inom Sound Health-initiativet. Detta för att utforska musikens potential i behandlingen av ett brett spektrum av tillstånd som orsakas av neurologiska och andra störningar. (NIH är världens ledande forskningsråd inom Biologisk/Medicinsk forskning) Citat: "There is so much we still don’t know about the effects of music in health broadly, and this partnership aims to explore this uncharted territory."
-Dr. Francis Collins, NIH Director

Några ytterligare citat :

“There is a positive impact of music education on a range of cognitive, emotional and social developments” **Assal Habibi, Creativity Lab Los Angeles**
https://www.youtube.com/channel/UCxqmhhHZDls_mQaNHrIOqYw

"If people understood the power of arts in our lives, it would affect the way we make arts accessible to everyone."
-Renée Fleming, Kennedy Center Artistic Advisor at Large

“Vi är på väg in i kretivitetsforskningens guldålder”- **Dean Simonton, Professor, UCalifornia,Davis**

”Dans kan sänka stress, skärpa minnet och förebygga demens**.”- Hanna Poikonen, neurobiolog, Helsingfors**

På hemsidan kan man finna länkar till dessa och ett stort antal andra internationella och nordiska initiativ, samt intervjuer med tongivande forskare och initiativtagare.

Tillsammans med Kompetenscentrum önskar vi kunna koordinera verksamhet och forskning/utbildning inom ämnesområdet i framför allt Stockholmsregionen, men också nationellt. Med en sådan fastare bas för arbetet kommer vi att kunna påbörja det viktiga arbetet att verka för och mobilisera resurser till ett nationellt/regionalt forskningsprogram kring kultur, kognition och hälsa, som ska fokusera på internationellt utbyte: göra det möjligt för ledande internationella forskare att göra kortare och längre besök här för att kunna dela med sig av kunskaper och erfarenheter till svenska kollegor, och göra det möjligt för svenska forskare att tillbringa en tid utomlands för att lära sig nya saker, och sedan komma tillbaka till Sverige och etablera ny forskning här. Vi ser samverkan med Kompetenscentrum som central och betydelsefull för att ha en hög målsättning för projektet både basalvetenskapligt och på tillämpningssidan.

Årets ansökan:

Vi ansöker härmed om 300,000 kr för fortsatt arbete med inbjudna talare, årligt symposium, kontinuerlig förnyelse och drift av webbportalen www.kulturellahjarnan.se och instruerande seminarier som ska göra det möjligt för professioner inom landstinget och hos andra aktörer att introducera kulturbaserade terapier med vetenskapligt väl styrkt effekt vid specifika diagnoser. Vi vet att hemsidan också utnyttjas flitigt av politiker, professionella inom kulturfältet samt en intresserad allmänhet inom såväl Stockholmsområdet som hela norden och det är därför av stor vikt att den vidareutvecklas, ges ökad tillgängligheten samt tydligare struktur.

Stockholm 2020-10-30

Gunnar Bjursell

Professor emeritus, samt koordinator för Kultur och Hjärna-programmet vid Karolinska Institutet.

Ekonomiskt stöd rekvireras och redovisas enl. tidigare överenskommelse av Professor Ingemar Ernberg, MTC vid Karolinska Institutet